

УДК 355.426: 351.862.2

Неклонський І.М., доцент кафедри організації та технічного забезпечення аварійно-рятувальних робіт Національного університету цивільного захисту України, канд. військ. наук, полковник служби цивільного захисту.

ЩОДО ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЦИВІЛЬНО-ВІЙСЬКОВОЇ ВЗАЄМОДІЇ В ОПЕРАЦІЯХ НЕВІЙСЬКОВОГО ТИПУ В ЗОНІ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

Бойові дії на сході України показали, що в сучасних умовах необхідно обов'язково враховувати соціальні, політичні, культурні, релігійні, економічні та гуманітарні фактори під час планування та проведення військових операцій. Крім того, з метою недопущення гуманітарної катастрофи, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій необхідно проводити операції невійськового типу.

В ході операцій невійськового типу в зонах сучасних локально-регіональних конфліктів військові формування тісно взаємодіють з міжнародними, державними і неурядовими організаціями. Критичне значення в операціях невійськового типу набувають також взаємини військовослужбовців з місцевим населенням.

В умовах ведення гібридної війни процес мирного врегулювання збройного конфлікту на сході України стає довгостроковим, як з політичної, так і із соціальної та економічної точки зору. Це потребує консолідації зусиль всього суспільства, впровадження нових підходів та принципів співпраці військових формувань з органами державної влади, міжнародними та національними громадськими організаціями та представництвами іноземних держав. Відповідаючи на загрози національній безпеці сьогодення та майбутнього в Україні створюється система цивільно-військового співробітництва. Мета даної системи — формування позитивної громадської думки і забезпечення сприятливих умов для виконання Збройними Силами України, іншими військовими формуваннями та правоохоронними органами, утвореними відповідно до законів України, покладених на них завдань і функцій шляхом надання допомоги цивільному населенню у вирішенні проблемних питань життєдіяльності з використанням військових та невійськових сил та засобів.

Разом з тим, процес мирного врегулювання збройного конфлікту на сході України спонукає до розроблення більш збалансованої моделі цивільно-військового співробітництва, де на перший план виходить не спільна діяльність для досягнення мети, а саме взаємодія — сумісна дія кількох суб'єктів, при якій результат дії одного з них впливає на інші, що змінює їхню поведінку.

Для ефективної діяльності військових формувань постає необхідність запровадження правової основи та механізму взаємодії військового керівництва всіх рівнів з державною владою та цивільним сектором, що дозволить створити сприятливі умови для виконання завдань, у тому числі для недопущення гуманітарної катастрофи в районах збройного конфлікту. Взаємодія військових формувань з громадянським сектором є не тільки ключовим елементом для вивчення, моделювання і навіть визначення сучасних операцій невійськового типу, а й основним критерієм ефективності таких операцій. Саме від рівня цивільно-військової взаємодії в операціях невійськового типу в першу чергу залежить те, наскільки успішним буде протистояння загрозам, що створюють сучасні локально-регіональні конфлікти.

З урахуванням досвіду проведення миротворчих операцій під егідою ООН і НАТО доцільно вести мову про створення не політизованої системи цивільно-військової взаємодії, основою для якої могли б послужити «директиви Осло», що регулюють використання ресурсів збройних сил і сил цивільного захисту в надзвичайних ситуаціях.

Згідно «директив Осло», функції збройних сил і сил цивільного захисту в міжнародних операціях з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій включають:

- оцінку розміру матеріальних збитків і числа людських жертв;
- розвідку району лиха і шляхів доступу до нього;
- мобілізацію персоналу, його розгортання під керівництвом ООН або національного командування для здійснення пошуково-рятувальних і евакуаційних робіт, а також координації та надання інших видів допомоги (медичної, продовольчої, технічної і т. п.);
- інженерно-будівельні роботи;
- роботи в системах зв'язку та комунікацій;
- транспортно-технічне забезпечення;
- надання парку літаків (гелікоптерів) для організації «повітряних мостів» і скидання гуманітарних вантажів з повітря;
- запобігання радіаційного, хімічного забруднення та біологічного зараження, екологічних катастроф, ліквідацію їх наслідків;
- пошук і знешкодження боєприпасів та вибухонебезпечних предметів.

Модель цивільно-військової взаємодії відповідно до принципів, проголошених ООН, має передбачати використання ресурсів військових формувань при ліквідації наслідків гуманітарних криз: тільки в тому випадку, коли ці завдання неможливо вирішити за допомогою цивільних ресурсів; протягом обмеженого періоду, як правило, на початкових етапах операції невійськового типу, з тим щоб поступово частка військових ресурсів знижувалася, а контроль за операцією переходив до цивільної влади; на суто безоплатній основі.

При цьому необхідно врахувати всі традиційні аргументи проти використання збройних сил в гуманітарних цілях: «часто підвищує загрозу безпеці гуманітарного персоналу», «створює перешкоди здійсненню довгострокових програм розвитку ООН в конфліктній зоні», «відтермінує завершення військової частини операції», а також «обходиться значно дорожче, ніж використання відповідних цивільних ресурсів».

УДК 351.864:621.396

Меленті Є.О., завідувач спеціальної кафедри № 2 Інституту підготовки юридичних кадрів для Служби безпеки України Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, кандидат технічних наук; **Кукобко С.В.**, начальник науково-дослідного відділу НЦ ПС Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, кандидат технічних наук, старший науковий співробітник.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОТИДИВЕРСІЙНОГО ЗАХИСТУ ПІДРОЗДІЛІВ СБУ

В умовах «гібридної війни», в яких перебуває Україна, при неоголошеній збройній агресії суміжної держави, коли на Сході нашої держави активно діють підготовлені спецслужбами та силами спеціальних операцій Російської Федерації диверсійно-розвідувальні групи й незаконні збройні формування, необхідно адаптувати та удосконалювати заходи з питань протидиверсійного захисту. Загрозливі зміни безпекового середовища вимагають побудови в Україні надійної, інтегрованої та гнучкої системи протидиверсійного захисту об'єктів критичної інфраструктури. Складові такої системи повинні не допустити можливість вчинення диверсійно-підіривних дій, а при здійсненні, мінімізувати їх наслідки в політичній, соціальній, економічній, військовій сферах та кібернетичному просторі.

Характерною рисою «гібридної» війни є те, що противник намагатиметься завдати поразки не тільки підрозділам регулярної армії, але й об'єктам критичної інфраструктури, які